

Antoni Prevosti: exemple de vocació científica, dedicació i excel·lència

INICIS

Una primera entrevista amb el professor Prevosti era suficient per posar de manifest les seves grans qualitats intel·lectuals, la seva capacitat de comunicar conceptes científics i el seu interès contagiós pels darrers descobriments en el camp de la genètica i l'evolució. Per aquesta raó, l'any 1968, en demanar-li un tema de recerca per fer la tesi doctoral sota la seva direcció, em va proposar l'estudi de les variants genètiques d'una família d'alleloenzims a *Drosophila subobscura* per avaluar la freqüència i els efectes dels canvis adaptatius en les poblacions naturals. Aquest tema era de la màxima actualitat, atès que s'emmarcava en un gran debat científic plantejat a escala internacional entre els partidaris del neutralisme i el seleccionisme com a motors de l'evolució. El seu interès per participar en aquest debat demostrava l'actualitat dels seus coneixements, i deia molt a favor de la seva inquietud científica. Calia entrar a estudiar variants genètiques a escala molecular i posar a punt les tècniques d'electroforesi en gel de midó i acrilàmida partint d'un laboratori poc o gens equipat i amb recursos molt limitats. El doctor Prevosti era autèntic en els seus objectius i es posà sempre a primera fila per tal d'aconseguir el finançament i impulsar aquesta recerca.

En aquests moments, crec que és important remarcar el nostre punt de partida perquè seria molt difícil d'explicar sota els estàndards actuals. Al tercer pis del pati de lletres de la Universitat de Barcelona, cara nord, anteriorment seu de l'ensenyament d'arquitectura, es va instal·lar el nou Departament de Genètica poc després que Antoni Prevosti guanyés la càtedra.

En un espai d'uns cent metres quadrats mal comptats, sota una claraboia que recordava l'infern a l'estiu, varen adaptar un petit despatx, i uns espais de laboratori perquè el recent catedràtic disposés d'uns espais de docència i recerca. A l'entrada del departament hi varen posar dues taules dobles allargades de fòrmica per

a les pràctiques dels alumnes. Hi cabien de setze a vint alumnes. A l'altre extrem de l'espai hi havia el seu despatx, flanquejat a la dreta per una petita entrada on s'instal·là la «cuina» per fer el «menjar de les mosques», i a l'esquerra, al costat del seu lloc de treball, la cambra de cultius de 17 °C per a les mosques, lloc molt preuat per fer curtes estades a l'estiu quan les temperatures sobrepassaven els 36 °C. El laboratori d'electroforesi es trobava a la dreta, després de flanquejar el laboratori de pràctiques, aïllat per uns envans que no arribaven al sostre. Quan jo vaig arribar hi havia una pica i un taulell de laboratori amb rajoles de cuina, algunes trencades, i una centrífuga.

L'exemple d'austeritat i l'entusiasme vocacional d'Antoni Prevosti ens van fer superar dificultats que avui semblarien «de pel·lícula». Per aconseguir aigua destil·lada disposàvem de garrafes de cinquanta litres i un carretó de transport. La font d'aquest líquid preuat es trobava dins uns modestos hivernacles instal·lats a prop del pàrquing actual de la universitat. I per aconseguir-lo calia baixar tres pisos, canviar de pati, demanar la clau als bidells, emplenar la garrafa i fer el camí invers. Tampoc hi havia màquines de gel ni equipaments refrigerats per fer les electroforesis. Però compràvem gel en barra i el fragmentàvem amb malls de fusta dins de sacs d'arpillera. Crec que és important destacar la duresa de l'inici d'aquesta línia de treball, i remarcar que sense l'exemple, l'interès directe i el suport científic del doctor Prevosti (anomenat «el Doctor» pels membres del Departament) no s'hauria dut a terme. Aquest ambient advers en molts casos hauria dut a la deserció. Altres catedràtics en situacions comparables s'havien instal·lat en el confort del seu estatus i havien optat per altres objectius menys costosos i més «gratificants». No fou aquest el cas del doctor Prevosti.

BALANÇ PROFESSIONAL

Començaré per la docència. Els anys cinquanta havien estat molt prolífics en genètica. Després d'esforços intensos i moltes polèmiques científiques s'havia descobert la naturalesa química del material hereditari: Watson i Crick havien proposat l'estructura del DNA i s'havia descrit el mecanisme de replicació dels cromosomes.

Aquests primers descobriments obrien les portes de molts altres estudis que permetrien fer avenços importantíssims sobre l'expressió i regulació dels gens tant als procariotes com als eucariotes. Al laboratori els vam viure amb intensitat, gràcies a les contínues explicacions i discussions que es mantenien als tes dels matins, on el doctor n'era el protagonista. Sovint comentava entusiasmat: «He estat afortunat de viure una època científica tan interessant».

Prevosti va transmetre aquest interès i aquests coneixements de forma magistral, pel rigor i la claredat d'exposicions, als alumnes de la llicenciatura de biologia, durant moltes generacions. Era dur substituir-lo quan era de viatge. Havia posat el

l·listó massa alt i la nostra modesta experiència ens feia sentir en condicions d'inferioritat. Durant molts anys va impartir nou hores de classe teòrica a la setmana i classes de problemes al llarg de tot el curs. Molt pocs investigadors de prestigi acceptarien avui aquesta càrrega docent, quelcom que ell sempre va assumir amb generositat i de bon grat.

Les seves aportacions a la recerca són molt importants en la genètica de poblacions. No entraré a descriure-les per evitar repeticions, ja que em consta que altres autors d'aquest volum les discuteixen en profunditat. La qualitat del seu treball és la suma de dos factors: excel·lents qualitats intel·lectuals i moltes hores de preparació. Entre les seves estades a l'estranger destaquen els següents laboratoris de referència internacional: Istituto di Scienze Statistiche e Demografiche de la Università de Roma (1948), per aprofundir en les metodologies estadístiques aplicades a l'estudi de poblacions; Istituto Italiano di Idrobiologia, Consiglio Nazionale delle Ricerche (CNR-III), Pallanza (Itàlia, 1949), per aprendre les tècniques de manipulació de *Drosophila*; Institute of Animal Genetics, Edimburg (Gran Bretanya, 1953-1954), meca dels *drosophilistes* dedicats a la genètica de poblacions; Cold Spring Harbor (EUA, 1958), per estudiar la dinàmica de poblacions irradiades, i Universitat de Càller (Itàlia, 1972), per estudiar els polimorfismes cromosòmics en poblacions de *Drosophila subobscura*. Sobre la base d'aquestes estades, molt infreqüents en aquells temps, i no exemptes de molts sacrificis personals, va adquirir la maduresa i la qualitat científica que caracteritzen els seus treballs.

HOMENATGE SINCER

Les qualitats científiques d'Antoni Prevosti el fan mereixedor d'estar en el quadre d'honor del nostre país, i per descomptat de la Universitat de Barcelona, institució a la qual va dedicar tota la seva vida amb honestedat, modèstia, passió i rigor intel·lectual. És un dels pocs líders científics que en situacions difícils ha sabut estar a l'altura no només de la ciència sòlida, sinó també de la docència de qualitat. Injustament forma part dels científics que no han estat prou escoltats i reconeguts en vida com es mereixien. De ben segur que la situació actual fóra radicalment millor si en el seu moment els haguessin tingut en compte en molts àmbits.

Doctor Prevosti: gràcies pel seu exemple i la seva aportació a la ciència.

ROSER GONZÁLEZ I DUARTE
Catedràtica de genètica de la Universitat de Barcelona
Expresidenta de la Sociedad Española de Genética
rgonzalez@ub.edu